

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

FRITHIOF HELLBERG

GRUNDLAGD AF

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

* Ina Almén och

DET RÄCKER väl nu till ett tjog år sedan jag första gången råkade Ina Almén. Jag vill minnas, att det var på eller rättare efter ett föredrag af Ellen Key, anordnad af det då verksamma, af några för kvinnans intellektuella utbildning intresserade märkesmän och dito kvinnor bildade "Föreläsningstinstitutet för damer". Om någon fjärrskådare då sagt oss båda, att vi en gång skulle ha ett starkt gemensamt intresse i charkuterivaror och specier, hade vi väl karakteriserat honom som humbugsmakare, och de sakkunniga som tilläventyrs åhört profetian skulle nog ha uttalat ett beklagande — å smörbyttornas, ostarernas och specierernas vägnar.

Men allt här i världen är ju underkastadt förvandlingens lag och kanske ej minst unga damers intressesfärer, förvandlingen må nu ske med deras goda vilja eller "par la force de circonstances". Jag tror mig ej begå någon indiskretion när jag omtalar, att den senare faktorn icke varit utan inverkan på det tillfredsställande faktum, att kvinnornas andelsförening *Svenska hem* har den oskattbara fördelen att äga Ina Almén till direktis och att således hennes utmärkta förutsättningar för denna befattning nu odeladt komma nämnda kvinnoförening till godo.

Ina Almén har alltid varit en det *verkliga arbetets* människa. Hon är dotter till framlidne professorn i medicinsk och fysiologisk kemi vid Uppsala universitet sedermera generaldirektören i medicinalstyrelsen A. T. Almén och hans maka, dotter till Elias Fries, och har således vuxit upp i ett hem med stark vetenskaplig färg. Efter avslutade skolstudier i Uppsala valde Ina Almén för sin vidare utbildning Tekniska skolan i Stockholm och genomgick där en tre-årig kurs. Sedan tog hon anställning som riterska inom träslöjden hos fröknarna Selma Giöbel och Bertha Hübner, som då startat det konstindustriella företag hvilket sedermera utvecklats till det nuvarande aktiebolaget "Svensk konstslöjd. S. Giöbel". Tre år därefter anställdes fröken Almén hos firman Norstedt & söner och arbetade där hela tio år, däraf tre som Posttidningens kassaförvaltare. Men så tog hennes gamla kärlek till konst-

A. BLOMBERG FOTO.

industrien ut sin rätt, och hon återvände till "Giöbels".

Emellertid behöfdes hennes arbetskraft inom hemmet. Hennes far var nämligen det sista året af sitt lif sysselsatt med en maktpåliggande statistisk undersökning, och dottern Ina blef hans sekreterare. Efter faderns död ägnade hon sig igen åt sina konstindustriella intressen, men denna gång obunden af någon fast anställning. Hon gjorde studieresor utomlands, gaf kurser i stillära och skref i tidskrifter och tidningar åtskilliga inom vederbörande kretsar uppmärksammade kritiska uppsatser rörande konstindustri. "Men så fick Anna Whitlock tag i mig," som Ina Almén själf uttrycker saken. Och det var detta högst lyckade och starkt fasthållande grepp som åt Svenska hem förvärfvade och behöll Ina Alméns stora intellektuella begåfning, sällsynt rediga tankeförmåga och strängt målmedvetna energi. Svenska hems utveckling står alltifrån begynnelsen uti intimt sammanhang med fröken

"Svenska hem". *

Almén's verksamhet där. Fastare och fastare har det snärjt henne, tills hon i januari 1906 fick ge sig på nåd och onåd och bli dess verkställande direktis. Själf tillmäter fröken Almén, och detta med fullt skäl, sin föregående verksamhet stor betydelse för den hon nu innehar. Hon har inom olika områden förvärfvat människokännedom, organisationsförmåga och stor arbetsintensitet: de viktigaste chefegenskaperna på en plats som hennes.

*

Då redogörelse för Svenska hems principer och verksamhet redan vid ett par tillfällen framlagts för Iduns läsekrets, skall jag här stanna endast vid några af märkesstenarna på Svenska hems tillryggalagda bana.

Starten gjordes af Anna Whitlock, som först under hand intresserade några damer för en särskildt husmödrarna angående tillämpning af kooperations tanken. Efter ett omfattande och sträfsamt förarbete konstituerades föreningen Svenska hem den 5 april 1905. Andelar hade då af 391 kvinnor tecknats till ett belopp af 20,940 kronor. Grundprinciperna äro "att anskaffa och tillhandahålla goda och oförfals-

skade varor, med undvikande så vidt möjligt af mellanhänder, att afskaffa kreditsystemet, att låta medlemmarna själfva utöfva kontrollen och att fördela vinsten bland medlemmarna i förhållande till storleken af deras inköp". Utdelningen på andelskapitalet är fastställd till fyra procent. Ordförande i första årets styrelse var doktorinnan E. Boheman, och sekreterare fröken Ina Almén.

Att skaffa lokal och biträden var för styrelsen ett jämförelsevis lindrigt besvär. Men med afseende på det allra nödvändigaste, nämligen varorna, yppade sig en lika allvarlig som oväntad svårighet. Det var den beryktade bojkotten. Stockholms specierhandlarförening uppmanade nämligen genom cirkulär och deputationer grosshandlarna att afbryta alla förbindelser med Svenska hem, för så vidt de önskade behålla sina öfriga kunder. Fabriker och deras agenter utsattes för samma påtryckning. Man lär till och med ha gått så långt att hota de kuskar, som körde leveranser

FRÖKEN ALMÉN PÅ SITT KONTOR.

till Svenska hem med förlust af julpengar från öfriga speceriaffärer. Denna bojkott var så mycket mer ägnad att väcka förvåning och förstämning, som Svenska hem aldrig gjort sig skyldig till någon som helst illojal konkurrens, ty som sådan får väl ej betraktas principen att betala alla varor — kontant! Att styrelsen det oaktadt lyckats knyta tillfredsställande affärsförbindelser och att den lotsat företaget igenom de mången gång till hopplöshet stegrade svårigheterna, att den aldrig svikit inför det tunga ansvaret och den oförlåtliga mödan och slutligen ledt Svenska hem fram till dess nuvarande säkra och jämna utveckling, det är en ovansklig heder. Om Svenska hem till följd af de exceptionellt svåra förhållandena stupat, så hade det ej varit någon skam, men väl ett bakslag för en längre tid åt den kooperativa idén. Att det nu emellertid höll sig käckt uppe är så mycket större ära. Och jag tror vi alla äro ense om att hufvudparten af arbetet utförts af Ina Almén. Öfriga medlemmar i styrelsen äro fruarna E. Boheman, E. Bromée, A. Glasell-Andersson, H. Leyonmarck, S. Rissler och M. Wessel. Suppleanter äro fru A. von Zweigbergk och fröken A. Dahlgren.

Nödvändigheten att redan i begynnelsen åstadkomma direkta förbindelser med utländska leverantörer föranledde Svenska hem att utsända doktorinnan Glasell-Andersson och fröken Ina Almén på en studieresa. Resultatet af denna var inledandet af åtskilliga för Svenska hem förmånliga affärsförbindelser med stora utländska kooperativa företag.

En liten organisation inom den större, hvilans verksamhet, rätt skött, bör kunna bli till stort gagn, är Svenska hems upplysningsnämnd. Dess uppgift är att på olika sätt sprida kännedom om kooperativen i allmänhet och Svenska hem i synnerhet. Till de samkväm som denna nämnd anordnar ha medlemmarna rätt att medföra gäster. Trakteringen anordnas naturligtvis af varor från Svenska hem. Särskildt guterade äro de förträffliga grönsaks- och fruktinläggningarna. Samkvämen utfyllas af föredrag och diskussioner, och det är då tillfälle för medlemmar att andraga sina önskiningar och — klagomål. Huruvida det varit klokt att välja in så många medlemmar — tjugusex — i upplysningsnämnden, får dess verksamhet utvisa.

Svenska hems medlemsantal var vid 1907 års slut 1093. Den på första halfåret uppkomna vinsten fördelades sålunda: Räntor å andelar efter 4 % kr. 649:60, 5 % afskrifning å mobillier kr. 261:36, förlusten från föregående bokslut kr. 517:49, 10 % till reservfonden kr. 192:12, 5 % till kvinnornas hus kr. 96:06, 1½ % utdelning till medlemmarna kr. 1,575:32 samt till dispositionsfon-

den kr. 57:66; lika med en nettovinst af kr. 3,349:61, eller öfver 19 % på själfva rörelsekapitalet.

Försäljningssumman för januari och februari ställer sig under de gångna åren på följande sätt:

	1906	1907	1908
Januari	Kr. 9,579:02	Kr. 15,832:69	Kr. 21,680:73
Februari	» 10,112:79	» 17,377:82	» 23,685:77

Hela omsättningssumman år 1907 var 216,419:08, hvilken jämförd med den för 1906 företer en ökning af 53 %.

Svenska hem är nu medlem af Kooperativa förbundet. Vid dess senaste kongress invaldes fröken Ina Almén i styrelsen.

Småningom har Svenska hem utsträckt sin försäljning till landsorten. Början gjordes på grund af en direkt uppmaning från Norrland. Svenska hem ser sig nu i stånd att möta ännu större tillslutning från landsorten. Utom motiven att sprida de kooperativa idéerna och utvidga företaget, ligger i denna vädjan till samarbete med landsortens husmödrar ett egoistiskt intresse från stockholmsmedlemmarnas sida. Man har nämligen tänkt sig att på så sätt komma i direkt rapport med leverantörer af alla för Svenska hem nödvändiga landtmannaprodukter, såsom ägg, smör, ost, ärter, frukt, grönsaker, inläggningar m. m. Svenska hem skulle härigenom kunna erhålla bättre priser och jämnare varor, säljarna högre betalning, på grund af att de fördyrande mellanhanderna undvikas.

Hvad personalen beträffar, har fröken Almén med de jämförelsevis små medel, som ännu stå henne till buds, sökt ordna för den på tillfredsställande sätt, t. ex. med stängning af butiken kl. 7 e. m., en fri eftermiddag i veckan, fastställd ömsesidig uppsägnings-tid, förskottsbetalning per månad af lönen, sommarledighet, del i vinsten och — kaffe med dopp två gånger om dagen. I fröken Valborg Chron har Svenska hem en intresserad, duglig och erfaren föreståndarinna. Hon och fröken Berlin, föreståndarinna för filialen, använda sin semester till att, hufvudsakligen på egen bekostnad, göra en resa med ändamål att utomlands studera kooperativa företag af samma art som Svenska hem. Det är också en synnerligen god anda som råder inom Svenska hems personal. "Här förekommer aldrig något skvaller eller tassel och tassell bakom ryggen," upplyser fröken Almén. "Nej, undra på det," är man färdig att svara, "med en direktis, som fullständig saknar organ för allt sådant." Manlighet är en god sak, kvinnlighet likaså, men allt det som innefattas i ordet "fruntimmersaktighet" är både hos män och kvinnor af ondo. Och man kan lätt föreställa sig, hur det skulle se ut i Svenska hem, om den egenskapen där fått fotfäste. Men nu är den som sagdt bannlyst.

Undertecknad hörde till dem, som ansågo det onödigt och oklokt att göra Svenska hem till ett utslutande kvinnligt företag. Vi ha ju gudinog med kvinnofrågor ändå: för ko-operationstanken skulle ju män och kvinnor kunna arbeta tillsammans. Men när nu så blifvit, att kvinnorna tagit Svenska hem helt i egen hand, är man skyldig oförbehållsamt erkänna, att de visat sig kunna sköta det som — en hel karl! Och det är nu en honnörs-sak för svenska kvinnor att hvar efter sin art stödja, rikta och utveckla Svenska hem. Inom detta namn rymmes ju ett nästan obegränsadt program. När företaget konsoliderats tillräckligt, kommer Svenska hem säkerligen att öfvergå till äfven andra branscher och att slå sig på

EN AF "SVENSKA HEMS" BUTIKER.

produktion. Men utom det materiella målet: *billigare livsförnödenheter*. bör också finnas ett ideellt.

"Sträfvade vi," yttrade fröken Almén en gång i ett föredrag, "icke efter något därbortom, tror jag hvarken att medlemmarna med jämmod funnit sig i de många små förtretligheter Svenska hem det gångna året tyvärr försakat dem, eller att vi i styrelsen utan att knota skulle hafva dragit på det tunga lassat... Många kvinnor ha efter slutad skolgång haft så godt som hela sin tillvaro inom hemmets väggar, under det att männens verksamhet är förlagd utom detta hem och därtill i regel försiggår under samarbete med andra män.

Det är så, som männen lärt sig att hålla samman, ha lärt att öfver- och underordna sig, för att gemensamt med andra vinna, hvad de som ensamma omöjligt kunnat nå. Det är så, som *samhörighetskänsla* och *förstående* fostras hos dem, och det är detta, som i allmänhet gått oss kvinnor förbi.

Sammanslutning är nutidens lösen. Genom beundransvärd sammanhållning ha de kroppsarbetande klasserna tillkämpat sig en förbättrad ställning.

Genom *samarbete* skola kanske äfven vi kvinnor kunna *uppföstra oss själfva*, så att vi bli bättre skickade i kampen för tillvaron, och så att vi förmå se mindre trångt på förhållandena, än hvad vi nu tyvärr oftast göra.

Vårt *samarbete för Svenska hems utveckling* kan därför — tror jag — förutom *materiell vinst* gifva oss äfven *intellektuell* sådan. Det kan komma oss att växa så, att vi kunna se öfver de höga skrankor, som nu isolera icke blott de olika samhällsklasserna, utan också de enskilda individerna från hvarandra.

Svenska hems närmaste mål är ju, som sagdt, lefnadskostnadernas nedbringande.

Ekonomiskt tryck känner flertalet människor. Denna gemensamma tyngd har redan nu kunnat sammanföra kvinnor ur i öfrigt mycket skilda samhällsklasser. Vi ha — trots våra vid första påseende alldeles olika lefnadsvillkor — fått ett gemensamt mål att arbeta för.

Men *gemensamt arbete* brukar föra till *förstående*, och med förståendet upphör *dömandet* och *fördömandet*. Vi få en ny syn på våra medmänniskor. Samlitvet blir lättare.

Jag kan ej tänka mig ett vackrare namn för denna kvinnornas insats i samhällsarbetet än just *Svenska hem*. Sverige och vårt hem där — hvad finnes för oss kärare?

GURLI LINDER.

De från vår pristäffling i lefnadskonst

prisbelönade artiklarne begynna att offentliggöras i detta nummer. Men för att ej inkräkta på utrymmet i hufvudnumrets redan förut hårdt anlitade spalter, komma uppsatserna i fråga att tryckas som bilagor, och skall en sådan bilaga, med någon veckas mellanrum, medfölja hufvudnumret under den närmaste tiden.

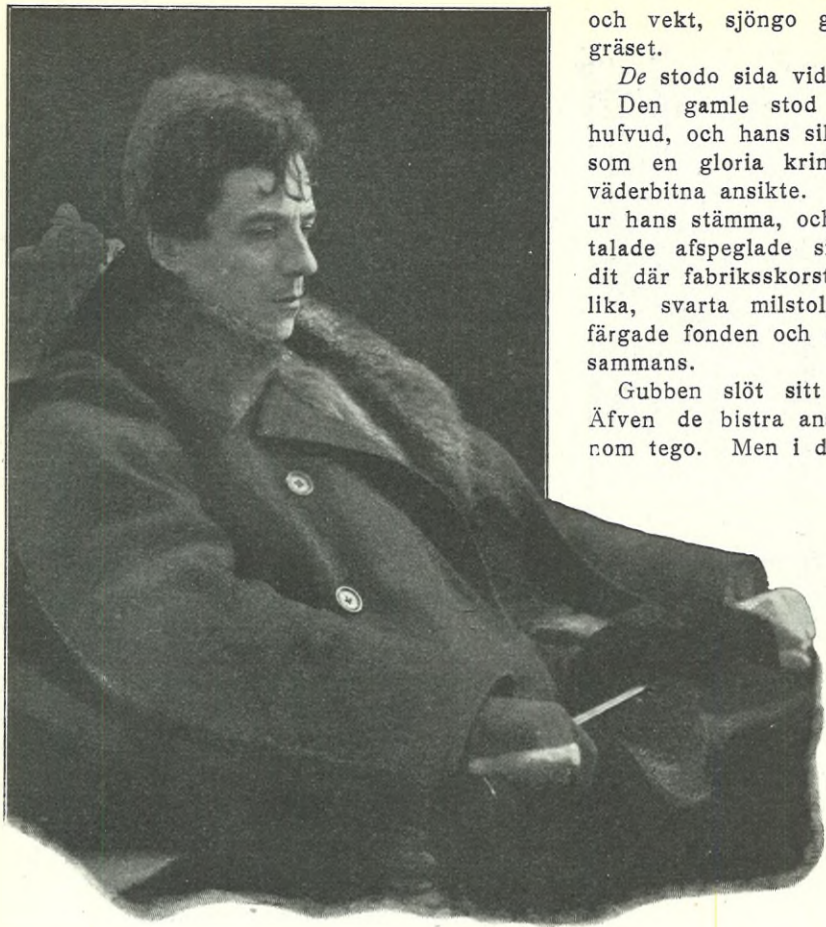
När ni närmast köper skodon begär då att få se

Profva dem och öfvertyga Eder att de göra skäl för namnet "Damernas favorit".

VICTORIA-kängor säljas i finare skoaffärer öfverallt — i alla moderna färger och skinnsorter, till populära priser och tillverkas af Ludvig Traugott, Stockholm.

DEN RYSKE DIKTAREN GEORGI ERASTOFF, NU PÅ BESÖK I STOCKHOLM.

Nattens gäster.

Rysk verklighetsbild för Idun af Georgi Erastoff.

GEORG ERASTOFF är en af Rysslands unga diktare, i synnerhet bekant genom den stora romanen "Reträtten", som i starka färger skildrar det rysk-japanska kriget, i hvilket Erastoff deltog som underlöjtnant och äfven sårades i ett af slagen. Han vistas f. n. här för att till direktör Ranft försälja sitt nya ryska revolutionsdrama "Strömvirveln". Detsamma torde komma att uppföras å Svenska teatern. Med Alb. Bonnier har äfven af tal blifvit träffadt om den unge ryske författarens nya roman, hvilken blir den första skönlitterära skildringen af den ryska revolutionen. Georg Erastoff är en ytterst sympatisk personlighet och gift med en finsk-svenska, skådespelerska vid Svenska teatern i Hälsingfors. Det är som ett apropå till hans vistelse i Stockholm vi meddela nedanstående skiss af hans penna.

I.

EN VINTERNATT, när snöstormen med vrål och klagan piskade mitt fönster och blåsten rasande vråkte upp vågor af snö mot det svarta, stjärnlösa himlahalvvet — trädde de in till mig, skälfvande af köld och genomisade af ovädersnatten.

De voro två: far och son, en gubbe och en gosse.

Jag kände med svårighet igen dem och mindes...

Jag mindes en sommardag, strålände af sol. Män och kvinnor, gubbar och barn, stodo eller sutto på marken inunder sommargröna träd... Solljuset tecknade på grönskan sällsamma runor och lade sig i bjärta fläckar öfver tärda ansikten, valkiga händer och paltor, gerompyrda af fabriksrök och svett... Folkhopen lyssnade tankfullt... Äfven de unga, lummiga träden tego stilla, som om de slumrat in och domnat bort under den molnfria himmelens heta andedräkt. Blott inne bland grafvarna, öfver hvilka de svarta korsen lutade sig sorgset

och vekt, sjöngo gräshopporna i det saftiga gräset.

De stodo sida vid sida — far och son.

Den gamle stod och talade med blottadt hufvud, och hans silfvergråa hår lyste i solen som en gloria kring hans mörka, fårade och väderbitna ansikte. Lidelse och lidande talade ur hans stämma, och hvarje ord den gamle uttalade afspeglade sig i gossens blick, riktad dit där fabrikskorstenarna reste sig som jättelika, svarta milstolpar mot den ljust azurfärgade fonden och där husen trängde sig tillsammans.

Gubben slöt sitt anförande och tystnade. Äfven de bistra ansiktena rundt omkring honom tego. Men i detta ögonblick gick genom

folkhopen en aning om en växande kraft, en förkänning af en annalkande storm... Jag såg någonting snarlikt en blix i gossens ögon, de sköto gnistor, och högt och häftigt höjde sig hans unga, ännu ej starkvuxna bröst...

Så förgick en hel hop dagar...

Veckor och månader förgingo...

Gräshopporna hade längesedan tystnat, de unga träden hade fällt sin friska skrud, grafkullarna hade höljts i snöhvit svepning, och

öfver grafvarnas lutande kors skriade svärmar af svarta, klumpiga fåglar. Ur de höga fabrikskorstenarna stego moln af kväfvande tjock rök och drogo långsamt fram öfver den dunkelgrå himmelen.

En sådan dag var det, då jag mötte en folkhop.

Den rörde sig tyst och värdigt gatan fram. Framför hopen såg jag dem, gubben och gossen, med blottade hufvuden.

De gingo sida vid sida, far och son.

Vid ett gathörn svängde i detsamma fram en mörk massa, taktfast skridande dem till mötes.

Den närmade sig långsamt, och öfver den glimmade något med kall stålglans.

Sedan dess har jag ej mött dem — hvarken gubben eller gossen.

II.

Den gamle satt i en vrå och andades värme i stelfrusna händer.

Jag såg på gossen, och i halfmörkret tyckte jag mig urskilja någonting ohyggligt... Jag gick närmare och ännu närmare och ryggade tillbaka skräckslagen: framför mig stod ett missfoster.

Hemskt och vidrigt framträdde gossens hufvud ur dunklet framför mig — hemskt och vidrigt med sina afhuggna öron!

En djup och tom ögonhåla grinade emot mig, svart, fränstötande och olycksbådande. Död och fasa verkade detta vanställda hufvud, hvars ena sida tycktes tillhöra en dödska...

Jag greps af en kväfvande och kväljande känsla och framstammade ofrivilligt:

— Hvad... hvad har man gjort er?!

Far och son tego. I stället flammade det till i gossens enda återstående öga. Det var som om där ljungat fram en bländande blix af omätlig hämndlystnad, det var, som om alla hemliga och förkvädda kval, alla tankar, all diktan och traktan i hans unga sargade själ

med sällsam styrka flammade upp och afspeglade sig i denna hemiska blick! De flammade till — och slocknade.

Jag mindes en mulen vinterdag, en hop människor med blottade hufvuden, jag mindes en grå, taktfast framskridande massa, ett kallt skimmer af stål och — jag behöfde ej fråga längre: allt var mig klart.

Den gamle tog till orda, och hans stämma klang som en brusten sträng.

Snöstormen tjöt doft utanför fönstret och beledsagade den gamles berättelse.

Det var den sorgliga sagan om två lefvande begrafna människor, två människor, som lifvet vräkt öfverbord.

Och när detta skedde, blef dagen för dem natt och natten vardt dag. När solen lyste för alla andra, smögo de sig undan människornas blickar, och när natten kom och dagens lif dog bort, kröpo de fram ur sitt gömsle och irrade smygande omkring i mörkret... Ty de ansågos för döda. Så förgingo dagar och veckor...

De ströfvade från stad till stad, från by till by, hvarje timme bäfvande för sina lif, skyende människor och solens ljus. Och när de lämnat bakom sig hembygden, som jagat dem i landsflykt, började solen ånyo lysa för dem, och dagen blef för dem dag och natten natt.

Lifvet vände åter till dem, och de började lefva på nytt!...

Men detta fortgick ej länge...

III.

De drog in i ett sjudande arbetslif, de lefde bland fria människor och de voro själfva fria, och för dem liksom för alla andra lyste solen, och efter den långa arbetsdagen kom natten med sorgfri hvila — men allt detta var dem främmande, och mer än en gång satte sig den ärligt förtjänade brödbiten på tvären i halsen, plågsamma drömmar förjagade sömnen och saknaden sargade deras själar...

Men de två, far och son, tego — de hade medömkan med hvarandra.

Men därifrån, från den aflägsna hembygden, kommo oroande budskap om en blodig kamp, därifrån hördes mullret af en fjärran åska.

Med hvarje dag blefvo deras hemliga tankar mörkare, med hvarje dag växte deras saknad och längtan, och snart började friheten förefalla dem som en plågsam trädrom och det väl aflönade arbetet som ett straff... En märklig, sällsam kraft ryckte dem med sig allt starkare och oftare, drog dem dit, där brodersblodet flöt, där bålen röko och där döden med sin fruktansvärda plogbill plöjde upp jorden och besådde den med grafkullar.

Men de tego länge härmed — far och son.

En natt biktade de sig för hvarandra, och på morgonen lämnade de staden.

De hatade lifvet omkring sig. De förstodo, att där strid ej finns, där finns ej heller lif, de förstodo nu, att lifvet var kamp.

Och åter började deras irrfärder, och åter blef dagen natt och natten dag.

De vände åter.

Den gamle slöt sin berättelse och reste sig. — Tiden är inne!

— Tiden är inne! — upprepade gossen, och det flammade till i hans enda öga.

Jag följde dem ut.

Två gånger såg jag dem skymta fram, innan de hastigt försvunno i en snöhvirlvel, hvilken snodde rundt som i vanvettig vrede och vråkte hvitglänsande snövägor upp mot den svarta, stjärnlösa himmelen.

Barngarderoben är en svensk upplaga af den enda i utlandet existerande tidningen i denna bransch och står i förbindelse med kontinentens förnämsta barnklädersaffärer och erhåller från dem rikhaltiga mönster till allt hvad som hör en välförsedd barngarderob till. Tidningen är också tongiftvande på sitt område samt utgifves på flere språk och i kolossala upplagor.

Barngarderoben

Pris för helt år 3 kr., halft år 1: 60 kr.
Lösnnummer 30 öre.

Barngarderoben utkommer med ett rikhaltigt illustrerat nummer i mån., åtföljdt af en dubbelsidig mönsterbilaga med en mängd tillklippningsmönster. Den bör sålunda blifva af ofantligt värde för hvarje moder, helst som den därjämte lämnar henne en god hjälp med barnens sysselsättande, och gifver mer än tillräcklig ersättning för prenumerationspriset.

Ett hundraårsminne och en förgäten graf.

DEN UNGE norrlandsförfattaren, som nyligen utgivit en ny bok med titeln "Finnbyggare", berättar här nedan om hvem Runebergs Sven Dufva i verkligheten var och om hans sista hvilostad högt uppe i Loppmarken. Denna graf har med åren alltmera förfallit, och det vore här ett lämpligt tillfälle för pietetsbesjälade svenskar att sammanskjuta medel till iståndsättande af denna graf öfver en hjätte från vårt stora finska krig.

HUNDRA ÅR ha i år förflutit sedan det för Sverige så olyckliga finska kriget utbröt, och detta har gifvit anledning till att det finska krigets hjältar och deras bedrifter dragits fram i erinringen. Det är ej mer än rätt och billigt heller, ty om än kriget fick en för Sverige olycklig utgång, utfördes dock under detta krig så många tappra bedrifter, visades så många prof på mod och ståndaktighet i farans och nödens stund, att finska krigets hjältar i evärdliga tider skola bära ett äradt namn och kunna ställas som mönster för den sanna fosterlandskärleken.

I sitt klassiska verk "Fänrik Ståls sägner" har den svensk-finska skalden Johan Ludvig Runeberg upprättat ett äreminne öfver 1808—1809 års hjältar. I de af brinnande fosterlandskärlek genomandade dikterna finna vi namn, som i Sveriges historia ständigt skola lysa med oförgånglig glans, Döbeln, Sandels, Adlercreutz — se där de tre mest strålande stjärnorna i den olyckans natt, som finska kriget spred öfver landet. Rättvis ära och berömmelse skänker skalden åt dessa män, — dock glömmet han ej, att

"ej fälther'n ensam vinner slaget,
de djupa leden vinna det åt honom."

Det är kanske Runebergs största förtjänst att han ej i sina sånger glömt "de djupa ledens män", utan äfven gifvit dem ära och berömmelse. Men under det att fältherrarne fått sina verkliga namn bevarade i dikten, ha de "menige" fått diktade namn — en licentia poetica, som ju är förklarlig, äfven om den ur rättvisans synpunkt inte är försvarlig.

Denna "licentia poetica" har också gjort, att Runebergs hjältar ur gemene mans led fått något överkligt öfver sig och man i allmänhet betraktar dem såsom af skalden själf hopkonstruerade typer, afsedda att illustrera det finska folkets kynne, dess fel och förtjänster.

Denna åskådning har nog också sitt berättigande, men säkert är i alla fall, att bakom hvarje sådan "typ", framställd af skalden i hans diktverk, står en människa af kött och blod — en af dessa små, hvilkas namn ej komma på historiens blad, om än deras bedrift genljuder i skaldens sång.

Hvem har ej läst om den enfaldige, envise finnen, Sven Dufva, han, som vid Virta bro ensam uppehöll en rysk förpoststyrka intill dess att Sandels hann fram med förstärkning? Och hvem har ej rörts af skaldens vittnesmål på den döde hjältens graf:

"Ett dåligt hufvud hade han,
men hjärtat — det var godt."

Ingen torde motsäga den meningen, att Sven Dufva väl är värd ett namn i historien, då hans bragd dock var glänsande. Men hans namn står ej på historiens blad — han var blott en menig soldat — och få äro de, som veta hvem den modige finnen var, som under namnet Sven Dufva besjunges af Runeberg. Och ännu färre torde de vara, som veta, att

HÖR DU BRUSET? DET ÄR VÅREN...

DIKT
AF
DANIEL FALLSTRÖM

HÖR DU BRUSET? Det är våren,
hvilken spelar nu sin drapa
för kung Vinter, blek på båren —
härskarn öfver köld och natt.
Vårens sol nu går att skapa
ur de vattenlösta drifvor
hvita sippor, gyllne vifvor
till ett smycke åt din hatt.

Hör du hur det sorlar, risslar —
liksom sjunger ner i marken,
medan bruna staren hvisslar
vårens första melodi.
Lägg ditt öra, barn, till barken
och du hör hur träden sjunga,
liksom gran och fur fått lunga
för att stämma in däri.

Som en löftets fana lyser
redan skyn i solnedgången —
öfver natten nog det fryser,
men i morgon vårens kyss
löser bäcken, som blef fången,
och sin värme ger åt jorden,
att den lika rik blir vorden
som du, barn, mig gjorde nyss!

Och ur rymden stämmor svara —
röster ifrån Nilens stränder
som trumpeter höga, klara
jubla i en luft af glans.
Det är vildgässflock, som vänder
ifrån gult och dyigt vatten
hem till ljusa sommarnatten
och till myrens snöfjällskrans.

Solen vändt sitt hjul och ilar
nu från tropiskt dunkla skogar
upp mot Skånes bok och pilar,
Sörmlands björk och Norrlands fur.
Snart i fåran efter plogar
skola ärlor muntert springa,
öfver blanka sund skall klinga
trastens flöjtspel, stämdt i dur.

**Skönhet
är
makt.**

För hvarje dam torde det vara af största intresse att taga kännedom om sättet för en rationell hudvård. Detta tillfälle gifves i de värdefulla praktiska råd som erhållas uti vår stora bok afhandlande **Skönhetens hemlighet**. Boken erhålles gratis och franko. Tillskrif oss i dag.

**Parfumeri
Louise,
— Stockholm. —**

LYCKSELE KYRKOGRÅRD. EFTER EN TECKNING AF FÖRF. X DEN FÖRMODADE PLATSEN FÖR SVEN DUFVAS GRAF.

denne hjälte nu sofver sin sista sömn i svensk jord — på en liten kyrkogård i Lappland.

Sven Dufvas namn — det verkliga namnet, och ej det af skalden gifna — var Mathias Bång. Och det tragiska slut, som skalden gifvit honom — döden på slagfältet — blef ingalunda hans lott. Tvärtom fick Mathias Bång lefva ännu många år efter det olyckliga krigets slut. Och i Lycksele, södra Lapplands hufvudort, står ännu kvar den stuga, där den finske hjälten tillbragte sina sista dagar. Efter fredsslutet ville han ej tillbaka till Finland — det var ett eröfradt land, och han var en fri man.

Strax intill Lycksele kyrkoplatz finnes ett litet berg, som nu kallas Bångberget. Det är inte stort större än en kulle och vid dess fot ligger en liten landtgård, hvars namn är Räddhågan. Bångberget bär Bångs namn och Räddhågan är af begynnelsen brutet af gamle Mathias Bång, hjälten från Virta bro. Här bodde han och en hans krigskamrat vid namn Orädd — däraf namnet Räddhågan, gifvet af en skämtsamt länsman. Och på Lycksele kyrkogård har Bång sin nu förgätna graf.

Men ännu lefver på folkmun en del historier om den gamle finnen. Hans egentliga lefvebröd var skomakeriyrket — ja, han innehade t. o. m. den hedervärda befattningen såsom sockenskomakare. En godmodig men ofta synnerligen lätttrörd person måtte han ha varit. Många historier berätta härom.

Han hade kommit hit upp ännu medan kriget ej var avslutadt. Tillsammans med Orädd och en annan kamrat hade han under en patrullstrid blifvit tillfångatagen af ryssarna — det var nere i Västerbottens kustland — men lyckats rymma. Ryssarne hade satt efter honom och kamraterna och de hade flytt för lifvet. Emellertid hade den ena kamraten under flykten fallit och brutit sitt ben. I förtviflan öfver att behöfva falla i ryssarnes händer, där blott en plågsam död väntade, bad nu kamraten att Bång skulle skjuta honom. Och Bång gjorde det...

När Bång sedan talade om den historien, grät han och sade: "Jag hade ej gjort det annars — men han var min bästa vän."

Godmodig och hjälpsam var Bång alltid, men en sak fälde han ej — att man skämtade med den taperhetsmedalj, som han bar vid högtidliga tillfällen, och som Sandels själf fäst på hans breda bröst efter fäktningen vid Virta bro. Folket där i bygden, som inte visste, att Mathias Bång var en hjälte, och som trodde han ljög när han berättade sina historier från kriget, hade väl föga aktning för den lilla

obetydliga silfvermedaljen, och det hände nog att en och annan försökte göra sig lustig på Bångs bekostnad, när sockenskomakaren vid storhelgerna uppträdde på kyrkbacken i en gammal finsk uniform och hederstecknet på bröstet. Men ve den, som öppet visade vanvördnad för Bångs medalj. Om Bång annars var from och godmodig som ett lamm, blef han vid sådana tillfällen ett veritabelt "rytande lejon", och folksägner vet ännu berätta, huru som Bång hållit på att skjuta ihjäl en bonddräng från Knaften därför, att denne en gång på kyrkbacken högt yttrat: "Se i dag har Bången hängt skälla på sig."

Gammalt folk i min barndom visste ännu att berätta, huru som likväl Bången till slut blifvit hedrad ändå. Det hade kommit bref från höga myndigheter till kyrkoherden i socknen om hvad Bången var för en karl. Men då var Bång redan död — han hade dött nyss förut. Och han blef begrafd på Lycksele kyrkogård, nära intill den gamla "stengrafven", där fint folk jordades, och prästen talade på hans graf och sade att Mathias Bång varit en hjälte — fastän han dog som sockenskomakare.

Men folk tyckte ändå att det var underligt, att en hjälte kunde se så oansenlig ut. Och så glömde de bort hela historien och grafven fick växa öfver, och ingen visste mer om Mathias Bång, än att han en gång lefvat och varit sockenskomakare och att Bångberget af honom fått sitt namn.

Redan som pojke hörde jag historien om Bång och fick reda på, hvilken man Bång varit. Och så gaf jag mig till att söka igen hans förgätna graf.

Men det var ett lönlöst arbete. Intet kors, ingen sten, ingen kulle utmärkte den plats, där den finsk-svenske hjälten funnit sin sista hviloplats. Dock — hvad var det? Under mitt sökande hittade jag en liten, halft förmultnad brädlapp, där en paradplåt ur en finsk militärmössa var fastspikad. Kanske var detta minnesvärdet på Sven Dufvas graf?

Jag älskar att tro så.

Den gamle soldaten behöfver nog intet annat minnesmärke på sin gräsbegrodda graf än hederstecknet, som han bar i stridens dagar — då han klädde blodig skjorta för sitt fosterland.

VALDEMAR LINDHOLM.

SVEN DUFVA EFTER EDELFELTS TECKNING TILL FÄNRIK STÅLS SÄGNER.

Boktjufvar.

NÄSTAN ALLA människor äro boktjufvar. D. v. s. de "låna" böcker och lämna dem aldrig tillbaka.

Det finns personer, som ha puritanskt stränga moralbegrepp i allt, utom då det gäller boklån. Dessa i öfrigt så exemplariska individer genera sig ej för att låna de värdefullaste böcker de kunna komma öfver i vännernas bokhyllor för att sedan aldrig ett ögonblick tänka på att återlämna lånet. Det ser ut som vore detta en af de döda punkterna i mänsklighetens samvete.

En lärd herre med stort bibliotek visade mig en gång sin rika bokskatt. I nästan hvarje hylla förmärktes ett tomrum efter utlånade arbeten, och den litteräre mannen klagade häröfver bitterligen och sade:

"Tro aldrig att jag får igen en enda af de böcker jag utlånat! Se sådana äro människorna!"

Men det förvånade mig ej det ringaste, då jag i hans boksamling upptäckte ett dyrbart historiskt arbete i praktband och vid mitt förtjusta utrop: "Hvar har farbror fått tag i det verket?" fick det smått generade svaret: "Det där är egentligen inte min bok, men jag vet, att ägaren ej alls förstår att uppskatta den, och då tycker jag den lika gärna kan stå här hos mig."

Ett annat exempel bland de tusende:

På mitt bord låg en nyköpt bok af Per Hallström. Den var ouppskuren, ty jag hade ännu ej haft tid att läsa den.

En kamrat kom upp till mig och fick förstås genast sikte på boken, hvilken olyckligtvis föll i smaken.

"Den där tar jag!" var den åtminstone hvad verba formalia beträffar ärliga upplysningen.

"Ja, men jag vill *bestämdt* ha igen boken, ty jag har själf ej läst den."

"Naturligtvis, kära du! Det behöfver du väl ej påpeka!"

Jo, vackert! Ett halft år därefter mötte jag boklånaren.

"Hör du, nu kanske du har läst ut Hallströms bok, som du lånade af mig?"

"Jaså, det var sant! Men, ser du, den boken knyckte en god vän till mig strax se'n den kommit i mina händer, och nu vet jag sannerligen ej var den finns."

Bedröfvad öfver denna allmänna ohederlighet gick jag härom dagen till en själsfrände för att med denne diskutera boktjufveriet. Sedan jag i dystra färger utmålat detta svåra missförhållande och nu väntade mig ett djupt samförstånd och gillande från min själsfrändes sida, fick jag endast detta i sanning högst nedslående svar:

"Åh, böcker! Aldrig lämnar jag tillbaka en bok, inte! Jag tänker: Vill folk ha dem tillbaka, så kunna de ju komma och hämta dem."

Etiam tu Brute! —

Om alla vore eniga om att aldrig återfordra och aldrig återlämna s. k. lånade böcker, så upphörde ju i och med detsamma lånets karaktär af understucket snatteri. Men nu hör man ständigt personer klaga öfver att de ej få igen sina utlånade böcker. Antingen skola dessa klagande stämmor tiga, eller skall man utbyta uttrycket *låna* böcker mot *tigga* eller *stjåla* böcker. Det vore åtminstone rent språk.

H. H—T.

LUZERN

☉ Förmäm vistelseort under sommaren. ☉
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Rum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegramadress: "National".

ETT BESÖK PÅ BONA.

Skildradt för Idun
af N. P. Odman

"BONA, HVAD AR DET för någonting?"
tycker jag mig höra frågas med en viss
undran. För att lämna det kortast möjliga
svaret, säger jag blott: "en statens tvångsupp-
fostringsanstalt för pojkar, belägen i nordvästra
hörnet af Östergötland". Och låt oss så börja.

DET VAR på e. m. den 23 april för ett
år sedan. Jag stod på hemresa från
Skåne och hade mottagit en inbjudning från
direktör Knut Blomquist, Bona uppfostrings-
anstalts föreståndare, att i förbifarten göra
en liten afstickare från Mjölby till den i
Motala trakten belägna anstalten, för att där
ge en aftonunderhållning med uppläsning
och sång för pojkarna och tillika taga an-
stalten i betraktande. I Mjölby alltså steg
jag af snälltåget och kilade af därifrån 4.30
på bibanan åt Motalahållet. Det var en
vacker solljus vårdag, och gröna eller åtmin-
stone halfgröna gräsmattor, utslagna crocus-
arter och tussilago, svällande knoppar och
hängen på löfträden fägnade ögat här och
där längs banan.

När jag vid tågets ankomst till Motala
station tittade ut genom fönstret, såg jag
tvenne herrar styra kosan mot min kupé.
De presenterade sig genast som direktör
Blomquist och pastor Bergvall, de hade för
något ärende varit inne i Motala och ville
nu göra mig resällskap till Bona. Sam-
talet var snart i full fart, och jag fick i
förväg reda på åtskilligt om verksamheten
vid Bona och förhållandena där. An-

Snart voro vi framme och åkte uppför en backe till den
vackert belägna direktorsbyggnaden, ett stort vitt tvåvånings-
hus, som från sin kulle dominerade hela platsen. Solen hade
nyss gått ned, men i ljuset af den dröjande aftonrodnaden
kastade jag efter nedstigandet en beundrande blick omkring
mig. Höga, hvitstammiga björkar inramade å ömse sidor den
tilltalande taflan, och midt emot oss på andra sidan af den
spegelklara dammen därefter — den forna bruksdammen * —
lågo på en ungefär likadan kulle som den vi själva befunno
oss på, anstaltens stora, slottslika byggnader, tre hvita stenhus
med gröna fönsterbågar och svarta brutna tak, något i Karl-
bergs-stil — det mellersta större och präktigare än de båda
andra och försedt med ett torn. De vände gaflarne mot oss
och lågo parallellt på behörigt afstånd från hvarandra, och ne-
danför vid dammen lågo mindre byggnader spridda. Det hela
verkade imponerande, och intrycket minskades ej af den vackra
bakgrunden, höjder klädda med löfskog.

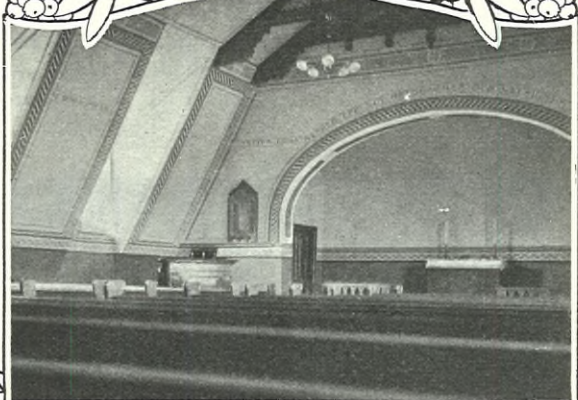
Som det ännu icke var supédags och tillräckligt dagsljus
återstod, föreslog direktören mig en liten vandring öfver till
anstaltsbyggnaderna på kullen midt emot. På vägen dit lämnade
han mig besked om dessa byggnaders användning. Eleverna
voro delade i två stora afdelningar, A och B. Byggnaden
ytterst, till höger eller som den officiellt kallades "elev-
byggnaden A" upptogs af förra afdelningen, och den
längst till vänster, "elevbyggnaden B", upptogs af
den senare afdelningen. Den mellersta byggnaden,
som var betydligt större och stilfullare än elevbyggnaderna
och flera våningar hög, var den s. k. "ekonomibyggnaden".

Bäst vi gingo, hörde vi en hornsinal
blåsas från kullen därborta, och när vi kommo
närmare, sågo vi gossarna uppställda i
skilda afdelningar. Kommandorop hördes,
och så marscherade de alla i militäriskt takt
och ordning till ekonomibyggnaden för att
äta kväll. Under tiden gingo vi till elev-
byggnaden B och tittade in i en af sofsalarne.
I hvardera af elevbyggnaderna,
upplyste direktören, fannas tvenne sofsalar
upptagande hvar sin hälft af öfvervåningen
och alldeles lika anordnade. Vi besökte bara
den ena sofsalen eller, rättare sagdt, den
ena hälften däraf, ty hvarje sofsal är genom
en längsgående vägg eller afbalkning delad
i två skilda hälfter, hvardera inrymmande
12 likaledes strängt från hvarandra afskilda
små sofrum eller "sofboxar", som de kallas.
Dessa lågo längs mellanväggen i en rad,
och framsidan af hvar och en af dem ut-
gjordes af ett järngaller med en dörr lika-
ledes af gallerverk, så att vi från den utan-
för löpande korridoren kunde se in i hvar
ett af de små sofrummen. Dessa voro
mycket enkelt möblerade, med en säng, en
hylla och en stol, men snygga och smätrefliga
och icke utan sina prydnader. Från den
höga rymliga korridoren utanför, belyst af
stora fönster, fingo de små rummen luft och

* Bona var, innan det inköptes af staten,
ett gammalt järnbruk.

DIREKTÖRSBOSTADEN

KYRKSALLEN

stalten var helt ny,
dess första verksamhetsår var
1905. Elevernas antal var
då ännu blott 16, nu hade
det vuxit till öfver 90. Det
var gossar och ynglingar i en
ålder af 15 till 20 år, som
blifvit af vederbörande dom-
stolar hitsända till uppfostran
och förbättring i stället för att
undergå ådömdt straff för olika
brott, som de gjort sig skyl-
diga till.

Anlända till Karlsby station,
vackert belägen i en skogs-
trakt, gingo vi af tåget och stego
upp i ett väntande ekipage.

SMEDJA OCH
VERKSTADSBYGGNADER.

KVARN, MEJERI OCH
ELEKTRISK KRAFTSTATION

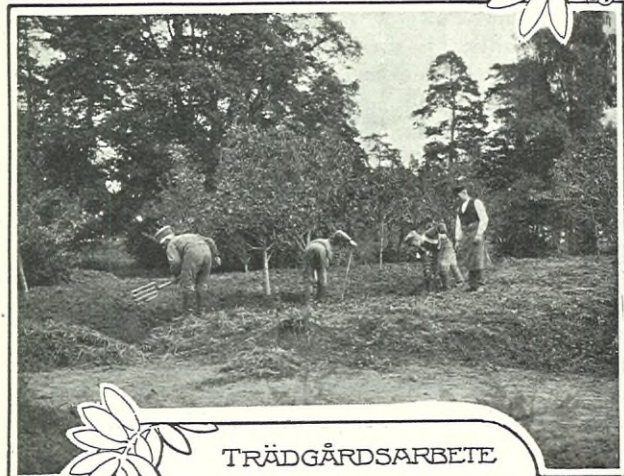
ljus genom gallerväggen, och denna tjänade dessutom till att för vårdarna underlätta tillsynen. Hvarje kväll låses gallerdörren till med lås, ett nödvändigt försiktighetsmått för att förekomma ömsesidiga påhälsningar, och hvarje morgon kl. 5, sedan hornsignalen blåsts, låsas dörrarna upp, och när gossarna tvättat och klädt sig, — för tvättningen finnas praktiska vattenledningsanordningar i korridoren — bädda de själfva upp sina sängar och städa sina rum.

Vi tittade sedan äfven in i ett af "dagrummen" på nedre botten i byggnaden. Där finnas nämligen i hvardera elevbyggnaden tvenne "dagrum" eller "sällskapsrum", belägna i hvar sin ända af denna, och afsedda hvar och en för sin afdelning inom byggnaden. I det dagrum vi besökte, lika anordnad naturligtvis som de öfriga, visade direktören en svart tafla på väggen med lämpliga urklipp ur de dagliga tidningarna samt på ett bord åtskilliga för ynglingarne passande tidningar.

Följande morgon efter intagen frukost tog direktör Blomquist mig med på en stor rond till verkstäderna för att visa mig gossarna i deras arbete. Innan vi gingo ned från förstugutrappan hjälpte han mig inledningsvis till en liten orienterande öfverblick. Den redan omnämnda dammen därnere bildades af ett vattendrag som kom från den närliggande Bocksjön och hade sitt utlopp i en annan liten sjö, Frängsjön, på andra sidan. Och där nere vid dammen, just nedanför elevbyggnaden A, ligga "Ångpannehuset" med tvättinrättning och badstu och åtskilliga verkstadsrum samt ett *bostadshus* från gamla brukstiden för maskinisten och smedförmanen.

Och i öfriga gamla bruksbyggnader, spridda på backarna till höger om de förra, bo förmän och jordbrukspersonal. Närmare hitåt, d. v. s. närmare direktörsbyggnadens kulle, ligga diverse verkstäder och kvarnen. Vi styrde nu kosan först till *snickareverkstaden* därnere — den närmaste af verkstäderna och äfven i gamla tider använd som snickareverkstad. Vid vårt inträde ropade den i uniformsmössa klädde förmannen "Gif akt!", och alla de i verkstaden arbetande 9 pojkar rätade på sig och hälsade militäriskt. Deras dräkt, ett slags hvardagsuniform, var blå blus och gråbruna mollskinsbyxor. Ynglingarna sågo hyggligare ut än jag hade tänkt mig, och inte alls omöjliga, om också ett och annat ansikte måhända röjde något af ägarens antecedentia och hade något i blicken af bristande pålitlighet — och härmed har jag på samma gång sagt mitt intryck af de öfriga pojkarne vid anstalten i den mån jag såg dem. Dessa i snickareverkstaden sysslade med hvarjehanda enklare arbeten under förmannens ledning, såsom stolar, skåp, lådor, kofferter m. m.

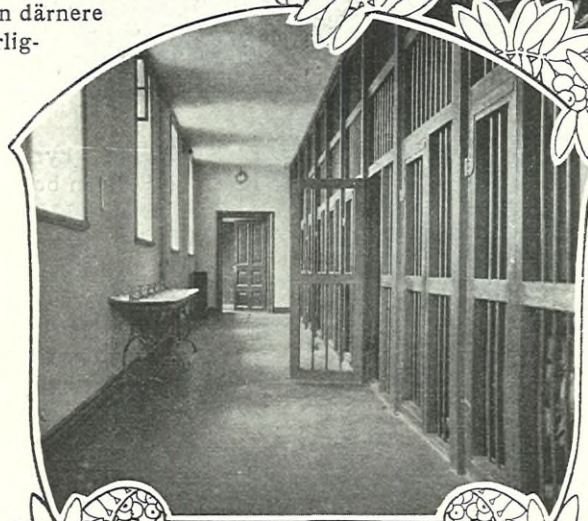
Därifrån gingo vi till *kvarnen*, där en pojke, hvit som en riktig mjölnare, arbetade ensam och, som det tycktes, med lif och lust.

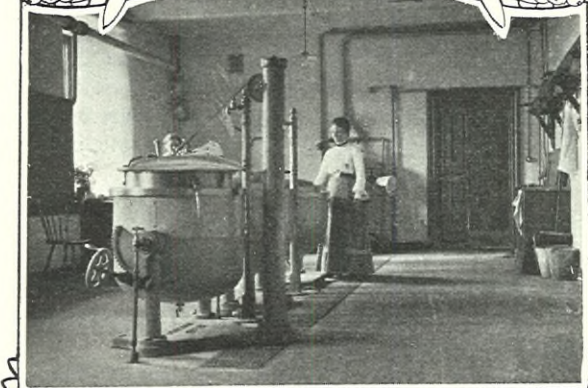
TRÄDGÅRDSARBETE

EN AF ELEVBYGGNADERNA

EN AF SOFSALARNA

KÖKET

Och så gingo vi vidare från verkstad till verkstad, öfverallt hälsade på samma militäriska sätt, och togo i betraktande gossarnes arbete. Allt hvad som tillverkas eller repareras på verkstäderna är för anstaltens egen räkning, så att i regel handtverkare utanför ej behöfva anlitas. Vi voro i *smedjan*, i *skraddareverkstaden*, i *skomakeriverkstaden*, i *målareverkstaden*, dessa tre sistnämnda alla förlagda i ett och samma hus, ångpannehuset.

Vid 12-tiden styrde vi kosan upp till elevbyggnaden A, den närmaste af de två,

och kommo i lagom tid för att se en afdelning på 24 man uppställas och under kommando af en förmän afmarschera till matsalarna i ekonomibyggnaden. Vi trädde in i den ena af de två matsalarna, ett ofantligt rum med en rad af bord uppställda parallellt tvärs öfver rummet, och vid dessa sutto nu omkring 48 pojkar. En af dem läste bordsbönen högt, hvarpå de alla med strykande aptit grepo sig an med måltiden som för tillfället bestod af korfkaka och soppa. Den andra stora matsalen där de öfriga pojkarne, till antalet ungefär lika många, samtidigt intogo sin middag låg parallellt med denna och var skild från den endast genom en tunn brädvägg, och direktören utpekade för mig en läktare i fonden, som dominerade båda salarne.

Sedan vi härpå gjort ett besök i köket och bageriet i jordvåningen, ville direktören äfven visa mig hvad pojkarne sysslade med under middagsrasten efter intagen måltid och vi gingo därför till det ena af dagrummen i elevbyggnaden B och sågo en del pojkar här sysselsatta med läsning och sällskapsspel eller hvarjehanda lekar, eller gasande sig i solen. Annars är fotboll ett mycket omtyckt nöje, som idkas nästan dagligen då årstiden sådant tillåter.

Härmed var vår rond slut för i dag. På hemvägen sporde jag direktören, om några elever ännu utgått härifrån? Jo, föregående torsdag senast voro samtliga elever jämte

MUSIKVÅREN

tjänstemän och förmän och öfriga å anstalten och dess egendom anställda personer samlade i kyrksalen till afskedsfest för icke mindre än 5 afgående elever. Där var kaffedrickning och festtal af direktören och musik och sång. Och just i dag den 24 april hade den siste af dessa 5 gossar afrest kl. 8 på morgonen, hälsad med ropet "Lefve John!" och ett fyrfaldigt hurra af alla eleverna, som utanför hufvudingången till elevbyggnaden A bildat "häck" på den väg där han skulle passera.

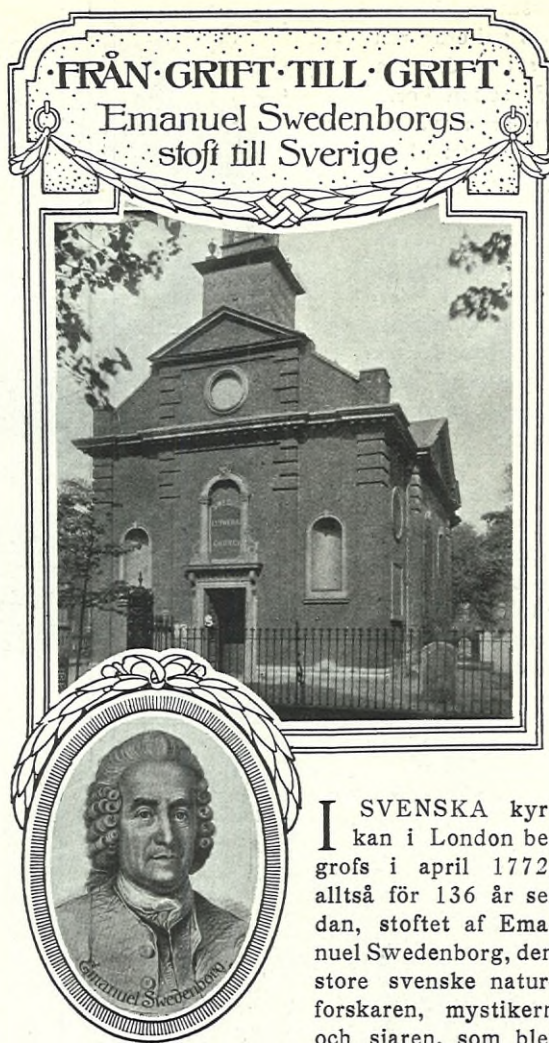
Redan kl. 6 skulle "aftonunderhållningen" ta sin början. Programmet, omfattande både läsestycken och sång, hade jag uppgjort i samråd med direktören och pastorn, och äfven gossarna själfva skulle medverka med sin musikkår. När jag i sällskap med de båda nämnda herrarna inträdde i den stora vackra kyrksalen var denna nästan full af folk. Längst framme sutto gossarna i sina snygga klädsamma helgdagsuniformer af ljusgrått sammetsliknande s. k. manchestertyg med ljusblå kragar, revärer och armränder, och bakom gossarna sutto förmän, tjänstemän och all personal från egendomen samt äfven åtskilligt folk från omnejden, så att auditoriet i sin helhet nog uppgick till omkring 200 personer. Programmet inleddes med ett nummer af gossarnes egen musikkår, som blåste så att det brakade i salen, och det var äfven de som avslutade det hela och vid behof ifyllde tillfälliga pauser. Det öfriga hade pastorn och jag åtagit oss. Han, gammal medlem af O. D., medverkade med ett par kraftigt klingande och väl utförda sångnummer och jag med berättelser, poem och några muntra visor. Gossarne syntes mycket intresserade och lyssnade till allt med spänd uppmärksamhet och efter alla nummer smattrade deras applåder frenetiskt genom salen.

Följande dag skulle jag afresa fram på förmiddagen. Men dessförinnan fick jag tillfälle att i direktörens och pastorns sällskap se åtskilligt som ej medhunnits dagen förut såsom ladugården, stallet, elektricitetsverket, badstun och de återstående lokalerna i ekonomibyggnaden, såsom sjukafdelningen, arrestafdelningen, kyrksalen m. m. Vid de årliga skördefesterna är kyrksalen festligt smyckad, och direktören håller ett tal till samtliga gårdsfolket, och elevernas insats i arbetet glömmas därvid ej heller. Det hela avslutas med en högtidlig vespergudstjänst.

Att i kyrksalen hålles gudstjänst hvarje söndag är naturligt, men öfverraskande var pastorns meddelande, att pojkarne sjunga kraftigt med i psalmerna, ja, så att det dånar i kyrkan och äfvenledes att de med stor uppmärksamhet och stillhet lyssna på predikan. "Men hur mycket de behålla," tillade han med vemod, "det är en annan fråga". Morgon- och aftonandakten hålles däremot icke i kyrkan, utan i matsalen, där pastorn för ändamålet tar plats på läktaren.

I samma våning som kyrksalen besökte vi äfven skolrummen, inredda som vanliga skolsalar med kateder, pulpeter och väggtalor m. m. Undervisning meddelas där i folkskolans ämnen under den mörkare årstiden. Äfven öfningsämnen sång och gymnastik äro vid Bona ej bortglömda. Vidare tittade vi in i biblioteksrummet, där det rikhaltiga bokförrådet lär mycket flitigt anlitas af gossarna, ock begäfvoss oss sist äfven till trädgården bakom direktörsbyggnaden, där vi sågo 5 pojkar sysslande med vårarbeten, nämligen gräfning och jordforsling, under ledning af en förmän.

Och härmed hade jag nu ändtligen slutat mina rundvandringar. Öfverallt där jag sett pojkar i arbete vare sig i verkstäderna eller annorstädes, hade jag tyckt mig finna, att de arbetade med intresse och fart. Och detta var ej under-

I SVENSKA kyrkan i London begrofs i april 1772, alltså för 136 år sedan, stoftet af Emanuel Swedenborg, den store svenske naturforskaren, mystikern och siaren, som blef världsberömd som vetenskapsman och ännu mera som författare af dessa djupsinniga religiösa verk, i hvilka han med intuitiv klarsyn och lågande af fromt snille gaf en för alla tider märklig framställning af sinnevärdens och det andliga lifvets ouplösliga förhållande till hvarandra.

Om honom är den ofta missbrukade beteckningen en stor man till fullo berättigad. Hans själgåfvor voro geniets och de omspände såväl stora praktiska uppgifter som dessa djupa religionsfilosofiska spörsmål, hvilka burit hans namn till eftervärlden. Tillika var han en af de ädlaste, rätträdigaste och välvilligaste människor som någonsin lefvat.

Det är nu meningen, att hans stoft skall återbördas till fosterjorden och att det högtidliga öfverförandet hit af den ryktbare andeskådarens jordiska kvarlevor skall ske medels "Fylgia". Däremot är platsen för grafsättningen härstädes ännu ej bestämd.

Som ett apropå meddela vi här ett Swedenborgs-porträtt samt afbildningar af det yttre och inre af Svenska kyrkan i London, hvilken byggdes för hopsamlade medel år 1728.

SVENSKA KYRKAN I LONDON. H. TROLLE FOTO.

ligt, då de själfva efter sin ankomst till anstalten hade, efter en kortare pröfningstid med litet af hvarje, fått fritt välja sitt yrke. De enda elever jag ej haft tillfälle att se i verksamhet voro de som sysslade ute på egendomens marker med det egentliga jordbruksarbetet. Och de utgöra väl minst 30 procent af hela antalet.

Pastor Bergvall, som dagligen är tillsammans med eleverna och genom skola och konfirmationsundervisning, genom kamratligt deltagande i deras lekar och äfven genom enskilda vänliga samtal kommer dem nära och vinner deras förtroende, försäkrar att han, trots all deras förvildning genom inflytande från usla hem och dåligt umgänge, ej misströstar om deras förbättring. Ja, han är öfvertygad om att ett stort flertal af dem skall kunna återvinnas för samhället och bli redbara och arbetsamma medborgare. Några ha till och med, oaktadt allt det religionshat och den grofva okunnighet på det religiösa området de i förstone visade, småningom mottagit, särskildt genom konfirmationsundervisningen, allvarliga religiösa intryck, som pastor B. hoppas skola bli bestående. Äfven själfva den humana behandling som kommer eleverna vid anstalten till del och allt det nyttiga de där få lära sig, samt platsens hela anordning utan murar och stängsel på fängelsevis, allt bidrager att hos dem väcka och underhålla den tanken att man i grunden vill dem väl, och att skapa en viss grad af förtroende och tillit, ja hos mången rent af en känsla af trefnad.

När vederbörande anse att en elev hunnit vinna nödig stadga i uppförande och sinnesriktning, söker man skaffa honom plats utanför anstalten hos lämpligt husbondfolk. Hos detta husbondfolk kräfvos naturligtvis samförstånd med anstalten och en god vilja att vara ynglingen till gagn för återinträde i det borgerliga samhället.

Men huru än en elev utvecklar sig vid anstalten — i god eller ond riktning — längre än till fyllda 20 år får han där ej kvarhållas.

Mycket mer kunde vara att tillägga men min skildring har redan blifvit för lång. Summan af mina intryck af besöket var det, att denna statens uppfostringsanstalt verkar till stor välsignelse.

Stockholmsföreningen för kvinnans politiska rösträtt

afhöll i fredags sitt ordinarie årsmöte, hvarvid deltagarna så godt som fyllde K. F. U. K:s stora sal. Därvid omvaldes af den afgående styrelsen: fröken Signe Bergman, fru Ebba von Eckermann, fröken Lilly Engström, fröken Sofia Gumælius, fröken Anna Gustafson, fröken Augusta Helin, fröken Anna Kleman, fröken Anna Lindhagen, fröken Anna Ljungberg, fru Anna Petterson, fröken Stina Quint, fru Arla Wallis, fil. dr Lydia Wahlström, samt nyvaldes efter doktor K. af Segerstad, fru Ann-Margret Holmgren och fröken Augusta Helin, hvilka undanbedt sig återval: fröknarna Anna Pettersson, M. Staël v. Holstein och Anna Johansson. Suppleanter blefvo fru L. Dyrssen, kandidat A. Thorstensson och fröken L. Hagberg.

På mötet beslöts vidare att höja årsafgiften från 75 öre till 1 kr. samt officiellt upptagande såsom kampmål kvinnans valbarhet jämte rösträtten. Efter någon diskussion öfverenskomms att till sakens fromma anslå en bestämd försakelsedag, exempelvis den 15 april.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till Mästersamuelsgatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr.

SPALTEN OM BÖCKERNA

Böcker, som önskas anmälda på denna afdelning, torde benäget öfversändas i tvenne exemplar.

IDESSA DAGAR utsändes från C. E. Fritzes Bokförlagsaktiebolag i Stockholm en ny upplaga af Johan Nordlings "Siljan, en bok om Sveriges hjärta", hvilken allt sedan jul varit fullständigt utgången ur bokhandeln. Det sällspordt varma bifall, som från såväl kritik som allmänhet kommit detta verk till del, och särskildt det från alla håll uttalade önskemålet, att dess fosterländska hänförelse och ljusa framtidstro måtte spridas i så vida kretsar som möjligt, ha föranledt förläggarna att ställa priset för denna nya upplaga så lågt, att den må kunna bli tillgänglig för hvar man, ung och gammal, rik och fattig. Oaktadt utstyrseln är allt igenom smakfull samt papper och tryck synnerligen goda, kostar nämligen hvardera delen endast en krona, eller kr. 2 för hela arbetet, hvilket utgör delarna 1 och 2 af en tillämnad serie: C. E. Fritzes Enkrona-Böcker.

"Både som konstverk och som budskap är Siljan ett glädjande tidens tecken", skref skalden K. G. Ossian-Nilsson i en längre anmälning af den nyutkomna boken, och flertalet af våra högst ansedda litterära kritici ha efter hand instämt i skilda ordalag. "Johan Nordlings Siljan är ett alltigenom ädelt arbete och har en befriande, stålsättande inverkan på hvarje läsare", säger d:r C. D. af Wirsén; "ett verk af bredare resning, af större och innerligare syfte än de alldagliga", lyder docenten Vetterlunds dom i Aftonbladet; "en högst egenartad bok med icke vanliga förtjänster och af icke vanligt slag, något af framtidssyn och siardröm, som ger ljus och lyftning" — sammanfattar docenten Ruben G:son Berg sina intryck af arbetet. "En varm, vacker, ljus, lefvande bok, full af äkta känsla", är den framstående författarinnan Annie Åkerhielms mening, och nu senast avslutar d:r Sven Söderman en längre uppsats i Stockholms Dagblad öfver "Siljan" med följande ord: "Boken har ett inre värde, som alltid skall förbli oberördt af sådana (formella anmärkningar). Det är dess spontana uttryck för en stor hänförelse, framkallad af kärleken till fosterland och landsmän, och för en ideal tanke, som i en tid af öfverkultur äger styrkan att tro på möjligheten af en ren sammanmältning af bildning, naturlif och nationell tradition."

Äfven i våra grannländer ha "Siljan" och de nationella sträfvanen, för hvilka den är ett uttryck, väckt uppmärksamhet och erkännande. Häromdagen omnämndes i en korrespondens från Helsingfors, hurusom "Siljan" där gjorts till föremål för ett refererande föredrag af hofrådinnan N. Topelius, och från Kristiania föreligger nu ett märkligt uttalande i "Morgenbladet", en af de stora norska ledande tidningarna, som bland annat skrifver:

"Der er meget at glæde sig over i denne Bog og meget at lære. Forfatterens varmt nationale Sind, hans Pietet for det nedarvede, hans Iver for at lære Folket at holde af sin Jord, sit Hjem og sit Arbejde, at opdrage det til et renere, lysere Sind, til en mere venlig og hjælpsom Vilje, alt dette sætter et tiltalende og smukt Stempel paa Bogen, hvis

Tanker kan virke sporende og befrugtende ogsaa udenfor hans Hjemlands Grænser."

Då nu, som sagdt, "Siljan" åter finnes tillgänglig i bokhandeln och detta till ett pris, som möjliggör dess spridning i de vidaste kretsar, är det också att hoppas, att den skall mottagas med allmän förståelse. Ty, som författaren Bo Bergman framhåller, "det är en bok för folkbiblioteken och läsecirklarne, för hemmen och ungdomen, och jag är viss om att den kommer att sprida glädje."

Bokförlagsfirman Albert Bonnier har i dagarna utsändt 1:a häftet af en ny bilighetsupplaga af den svenska historiska romanens klassiska verk: Zachariäs Topelius' Fältskärns Berättelser, som nu skall utkomma i 50 veckohäften à 15 öre och föreligga komplett till årets slut i sex volymer med sammanlagdt öfver 2,500 sidor. I den svenska bokhandelns historia blir denna upplaga af Fältskärns Berättelser så till vida märklig som den blir den absolut billigaste bok, som hittills utkommit i vårt land: priset beräknadt efter icke ens $\frac{1}{8}$ öre per sida.

Bland de litterära vårtecknen ha vi nu också att anteckna de första diktsamlingarna, af hvilka Bernhard Risbergs "På nyckelharpa och violin" tar mästarpriset. Den noble lyrikern har aldrig nått högre än här på sitt säregna område: den enkla visan i folklig ton, den nordiskt ljusa, men vemodsspröda idyllen. Ejnar Smilhs "Kvällar" vittnar ock om en glädjande utveckling och fördjupning från förf:s debut-samling för ett par år sedan. (Ljus förlag.)

Af Valdemar Lindholm, den talangfulle unge Norrlandsdiktaren, har på Hugo Gebers förlag utkommit ett nytt arbete "Finnbyggare", bestående af tvenne längre berättelser, af hvilka den ena, "Mali-Åsa", är välbekant för Iduns läsekrets. I berättelsen "Filip Hilduinen" intaga lapparne och deras egendomliga och intressanta gamla sägner en framskjuten plats.

Trots de rådande bistra tiderna hålla våra humorister humöret uppe och göra sitt bästa för att hjälpa betryckta medmänniskor till samma goda gåfva. Celestin skall ha tack för "Världens åttonde" och Hasse Z. för de "144 sidorna" — de komma oss att glömma många vedervärdigheter. Detsamma kan ock sägas om den store parisiske amatörtjufven "Arsène Lupins" märkliga upplevelser, af hvilka en andra del, afhandlande hans kraftmätning med Sherlock Holmes, just sett dagen.

Ett par intressanta kulturhistoriska verk föreligga i lektor L. Larssons "Bilder från fordom", framletade ur arkiven i Växjö, samt i den kände slavofilen Alfred Jensens "Rysk kulturhistoria", af hvilken första delen utkommit på Ljus förlag.

Sist, men icke sämst, påpeka vi för dagen den märklige och äfven i Sverige numera så högt skattade ryske diktaren Meresjkovskis porträtt ur världslitteraturen: "Eviga följeslagare", en samling geniala kritiker, behandlande bland andra Cervantes, Montaigne och Flaubert.

Nog kunde vi.

OCH KUNNA VI ej flyga som fjärlar och flarn och leka som vågor vid stränderna, nog kunde vi vandra på vägen som barn och hålla hvarandra i händerna, och se uppå himmelens fåglar en gång, som sluta sig samman i kedja så lång, på färd mot de sydliga länderna.

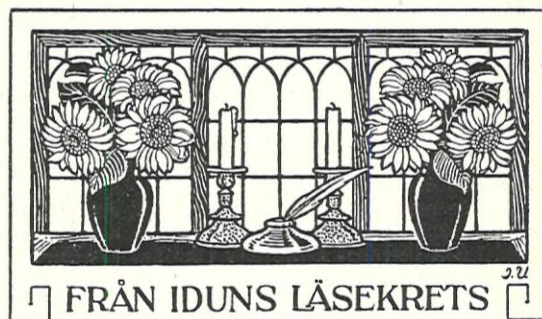
Nog kunde vi väl gifva hvarandra ändå på färden ett ord, som var lifvande. Vi kunde väl söka på allvar att gå som vänner och icke som kifvande; vi kunde väl hindra att någon for vill, vi kunde väl hjälpa hvarandra därtill att lifvet ej blefve så rifvande.

Nog komme vi väl fram, om vi pröfvade på förutan det bittra och stridande.

Ty nog är det sorgligt till seger att gå vid sidan af allt, som är lidande.

Det gjorde väl mindre att vägen är trång, om endast vi hunne att samla ett fång af kärlek — men tiden är glidande.

SIGRID ELMBLAD.

Några ord med anledning af våra räddningshem.

LIKSOM JAG önskade att för hvarje Sveriges stad funnes ett rätt skött alkoholistem, så önskade jag att för hvarje större stad åtminstone funnes ett rätt skött räddningshem för fallna kvinnor.

Så länge rusdryckerna brukas i vårt land, så länge komma alkoholister och förspilda kvinnolif att skrivas i mer än tillbörligt mått på kärlekslöshetens konto.

De vinstmedel, som inflyta i statens, kommunens och den enskildes kassor till följd af rusdrycksnäringen, o, hvad de äro besudlade!

Härvid vill jag dock nu ej uppehålla mig, utan endast vid några tankar beträffande anordningarna i ett räddningshem och alkoholistem. (De flesta som intagas i räddningshem äro äfven alkoholister.) Hvad jag då stöter mig på i fru Höjers uppsats är de många anordningarna.

Den oro, som följer ett i grund nedbrutet nervsystem, behöfver först och främst att stillas. För att vara lämplig person därtill fordras ej endast stor människokärlek, utan ett från barndomen hos föreståndaren själf oskadadt nervsystem. Med nutidens fordringar på människan redan från skolåldern äro ytterst få lämpliga att förestå sådana hem.

Ett brutet nervsystem behöfver först och främst hvila, ro, lugn. Mycken sömn, s. k. lättja i utsträcktaste omfång, ej ringaste arbete, som tröttrar den återstod af intelligens, som ännu kan utnyttjas, bort med alla lektioner i historia och geografi och dylikt, reli-

Sveriges på en gång elegantaste och mest användbara modejournal för hemmen.

Iduns Modellkatalog

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorerad omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Oumbärlig för alla sömmerskor och alla hem. Nu är tid att prenumerera.

